

Тема: «Організація насінневого контролю»

1. Методика проведення насінневого контролю.
2. Державні стандарти на насіння

1.Методика проведення насінневого контролю.

Насіннєвий контроль – проведення системи заходів щодо контролю за посівними властивостями насіння сільськогосподарських культур у процесі його вирощування, заготівлі, зберігання і реалізації.

Усі показники посівних властивостей насіння (чистота, енергія проростання, схожість, маса 1000 насінин, вологість тощо) визначають у лабораторіях державних насіннєвих інспекцій відповідно до методики і вимог стандартів, які регламентують вимоги до насіннєвого матеріалу.

Для аналізу посівних якостей відбирають три середніх зразки: один – для визначення чистоти, енергії проростання, схожості, життєздатності, маси 1000 насінин; другий – вологості й зараження комірними шкідниками; третій – зараження хворобами.

Перший зразок вміщують у чисту продезінфіковану торбинку, яку опечатують сургучною печаткою або пломбують. Зразок повинен мати внутрішню і зовнішню етикетки.

Другий зразок вміщують у чисту скляну посудину, пробку якої заливають сургучем або воском. Етикетку наклеюють зовні.

Третій зразок вміщують у паперовий пакет.

Відбір зразка оформляють актом встановленої форми у двох примірниках: один – для Державної насіннєвої інспекції, другий – для господарства.

Акт підписують особи, які брали участь у відборі зразка, на акті ставлять печатку господарства. Відібраний зразок відправляють на аналіз у Державну насіннєву інспекцію.

Посівні якості починають визначати встановленням чистоти насіння – показника, який виражений у відсотках за масою.

Схожість визначають шляхом пророщування чотирьох проб по 100 штук на фільтрувальному папері при певних температурах, встановлених державним стандартом. Насіння, що проросло в перший строк, характеризує його енергію проростання.

За результатами підрахунків сходів складають процент схожості. Показники чистоти і схожості насіння характеризують посівну придатність ($\text{Пп.} = \text{Ч} \times \text{С} : 100$), яка дає змогу точніше розрахувати норму висіву насіння на гектар.

Вологість насіння – це вміст у ньому води, виражений у відсотках. Визначають її методом висушування або електровологоміром.

Масу 1000 насінин визначають зважуванням двох відібраних проб з 500 насінин кожна.

Зараження насіння хворобами визначають макроскопічним методом, центрифугуванням, біологічним, люмінесцентним.

Макроскопічний – це огляд насіння під лупою; центрифугування – насіння заливають водою, протягом трьох хвилин промивну воду центрифугують, готують препарати і проглядають під мікроскопом; біологічний – стимуляція росту і розвитку мікроорганізмів; люмінесцентний – ґрунтується на здатності здорового і ураженого насіння світитися різними кольорами.

Насіння, уражене шкідниками, визначають шляхом обробки спеціальними реактивами, при цьому визначають вид шкідників, їх кількість.

За результатами аналізів посівних властивостей насіння районна державна насіннева інспекція видає документ – Посвідчення про кондиційність насіння.

На насіння, що не відповідає вимогам стандарту на посівні властивості (за його повного аналізу), а також на перевірене не за всіма нормативними показниками, видають документ – Результат аналізу насіння.

2. Державні стандарти на насіння

Державний стандарт України ДСТУ – 2240-93:

1.1. Об'єктом стандарту є підготовлене до висіву насіння сортів і гібридів сільськогосподарських культур, внесених у Державний реєстр сортів рослин України, а також тих, що проходять виробниче випробування;

1.2. У стандарті наведені норми сортових і посівних якостей, способи пакування, маркування, транспортування і зберігання насіння, його нормативно-технічна документація;

1.3. Насіння, яке не перевірене у Державній насіннєвій інспекції або не відповідає нормам стандарту, до посіву не допускається;

1.4. Правові питання, пов'язані з дією стандарту, регулюються Законом України “Про насіння”.

Таблиця 7

Державні стандарти України якостей насіння окремих культур

Культура	Категорія насіння	Сортова чистота, % мін.	Ураженість сажками, %	Вміст насіння			Схожість, % мін.	Вологість, % мін.
				основної культури, % мін.	інших культур, шт/кг	бур'янів, шт/кг		
Пшениця м'яка	ОН	99,9	0,0	99,0	2	2	92	14
	ЕН	99,7	0,0	99,0	5	5	92	14
	РН-1-3	98,0	0,002	98,0	20	20	92	14
	РН-Н	97,0	0,002	97,0	130	70	87	14
Ячмінь	ОН	99,9	0,0	99,0	2	2	92	14
	ЕН	99,7	0,0	99,0	5	5	92	14
	РН-1-3	98,0	0,002	98,0	60	20	92	14
	РН-Н	97,0	0,002	97,0	230	70	87	14
Овес	ОН	99,9	0,0	99,0	2	3	92	14
	ЕН	99,7	0,0	99,0	5	5	92	14
	РН-1-3	98,0	0,002	98,0	60	20	92	14
	РН-Н	97,0	0,002	97,0	230	70	87	14
Горох	ОН	99,8	0,0	99,0	3	0	92	14
	ЕН	99,6	0	98,0	5	0	92	14
	РН-1-3	98,0	0	97,0	15	3	92	14
	РН-Н	97,0	0	96,0	25	5	87	14

Згідно з державними стандартами України ДСТУ-2240-93, норми сортових і посівних якостей насіння диференціюють за етапами насінництва та його призначенням.

Не допускається до сівби насіння, в якому виявлено:

- карантинні бур'яни, шкідники та хвороби згідно з переліком (ДСТУ-2240-93);
- живі шкідники та їх личинки (ДСТУ-2240-93);
- насіння отруйних бур'янів;
- гали пшеничної нематоди;

- склерозії білої та сірої гнилей у виці;
- ураження стебловою та карликовою сажками пшениці, тритикале;
- ураження сажкою та рисовим афеленхом;
- засмічення пелюшкою оригінального та елітного насіння гороху;
- вологість насіння під час зберігання не повинна перевищувати норму;
- ураження насіння кукурудзи нігроспоріозом, сірою і червоною гнилями, фузаріозом;
- ураження рицини сірою гниллю.

Ці та інші вимоги до якостей насіння сільськогосподарських культур детально наведені в Державному стандарті України (технічні умови ДСТУ 2240-93).

Питання для самоконтролю

1. Які ви знаєте методи контролю в насінництві?
2. Суть внутрішньогосподарського контролю в насінництві.
3. Як проводиться польова апробація посівів?
4. Особливості апробації пшениці.
5. Як проводиться апробація жита?
6. Суть апробації гороху.
7. Апробація картоплі.
8. Заходи, що забезпечують сортову чистоту.
9. Як складається апробаційна документація?
10. Насіннєвий контроль за посівними властивостями насіння.
11. Методика аналізу насіння в Державній насіннєвій інспекції.
12. Державні стандарти на насіння окремих культур.

Тест

1. Хто здійснює внутрішньогосподарський контроль у насінництві фермерського господарства?

1. державний інспектор

2. керівник господарства
 3. агроном господарства
 4. насіннєвий інспектор
2. Хто проводить апробацію у реформованих господарствах?
1. керівник господарства
 2. районний інспектор
 3. агроном господарства
 4. агроном управління
3. В якій фазі росту і розвитку проводять апробацію пшениці?
1. молочна стиглість
 2. молочно-воскова стиглість
 3. воскова стиглість
 4. повна стиглість
4. В якій фазі росту і розвитку проводять апробацію жита?
1. повна стиглість
 2. воскова стиглість
 3. молочна стиглість
 4. молочно-воскова стиглість
5. Яка норма просторової ізоляції для посівів гречки?
1. 300 м
 2. 250 м
 3. 200 м
 4. 150 м
6. Яка гранична площа для апробації проса?
1. 200 га
 2. 250 га
 3. 350 га

4. 400 га

7. Які бур'яни з важковідокремлюваним насінням відомі за апробації озимої пшениці?

1. вівсюг, стоколос житній

2. амброзія полинолиста, гірчиця

3. гречка татарська, кукуль звичайний

4. гречка витка, софора товстоплідна

8. Яка гранична норма сортової чистоти для репродуктивного насіння м'якої пшениці РН-1-3?

1. 99,9%

2. 99,7%

3. 98,0%

4. 97,0%

9. Яка норма сортової чистоти для II категорії картоплі?

1. 100%

2. 95%

3. 97%

4. 92%

10. Який документ видається на елітне насіння?

1. Акт апробації

2. Свідоцтво про насіння

3. Атестат на насіння

4. Акт реєстрації

